

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

นครหาดใหญ่เป็นเมืองหนึ่งที่มีความสำคัญมากในระดับภาคใต้ ด้านธุรกิจการค้า การศึกษา การท่องเที่ยวและการคมนาคมขนส่ง ซึ่งได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่องและจากผลการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ แนวโน้มในอนาคตเป็นไปได้ที่นครหาดใหญ่กำลังจะเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ การศึกษาและคมนาคมขนส่งที่สมบูรณ์แบบที่สุด โดยสถานการณ์นครหาดใหญ่ในปัจจุบันบ่งชี้ให้เห็นแนวโน้มการเป็นเมืองศูนย์กลางที่สำคัญที่สุดได้อย่างชัดเจน ดังนี้

- (1) การเป็นศูนย์กลางด้านธุรกิจการค้า โดยองค์กรขนาดใหญ่จากส่วนกลางได้ขยายสาขาธุรกิจสู่นครหาดใหญ่และให้เป็นองค์กรเครือข่ายหลักที่สำคัญเพื่อเชื่อมโยงฐานธุรกิจทั่วภาคใต้ อาทิเช่น ธนาคารหรือสถาบันการเงิน โรงแรม ห้างสรรพค้าและบริษัทต่างๆ ที่มีสาขาสำนักงานใหญ่ที่สุดของภาคใต้ตั้งอยู่ในนครหาดใหญ่
- (2) การเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา ในพื้นที่นครหาดใหญ่และพื้นที่ใกล้เคียงประกอบไปด้วยสถาบันการศึกษามากมาย ตั้งแต่สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา อาชีวและสามัญ โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่สำคัญจำนวน 5 สถาบันด้วยกัน คือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยทักษิณ สถาบันราชภัฏ และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลสงขลาซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษามากที่สุดของภาคใต้
- (3) การเป็นศูนย์กลางด้านคมนาคมขนส่งของพื้นที่นครหาดใหญ่และพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการคมนาคมที่ครบถ้วนที่ประกอบด้วย การขนส่งทางถนน รถไฟ ทางน้ำ ทางอากาศและขนส่งทางท่อที่กำลังก่อสร้างท่อส่งก๊าซ ในพื้นที่นครหาดใหญ่มีสถานีขนส่งผู้โดยสาร สถานีรถไฟชุมทางหาดใหญ่ ท่าอากาศยานนานาชาติ ล้วนเป็นสำนักงานขนาดใหญ่ที่สุดของภาคใต้ ส่วนในพื้นที่ใกล้เคียงประกอบด้วยท่าเรือสงขลาในนครสงขลาเป็นท่าเรือขนาดใหญ่ที่สุดของภาคใต้และโครงการก่อสร้างขนส่งท่อก๊าซตั้งอยู่ในอำเภอจะนะ

ระบบคมนาคมและขนส่งของนครหาดใหญ่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ในปัจจุบันนครหาดใหญ่กำลังประสบกับปัญหาด้านการจราจรและขนส่งในย่านธุรกิจการค้าที่มีสภาพหนาแน่น และติดขัด เนื่องจากความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องของกิจกรรมเชิงพาณิชย์ บริเวณย่านธุรกิจการค้าของนครหาดใหญ่ประกอบไปด้วย ถนนนิพัทธ์อุทิศ 1 ถนนนิพัทธ์อุทิศ 2 ถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 ถนนธรรมนุญวิถี ถนนประชาธิปไตยและถนนสุกสารรังสรรค์ ซึ่งมีการจราจรที่หนาแน่นและติดขัดทำให้เสียเวลาในการสัญจร ความเร็วของยานพาหนะที่สัญจรในพื้นที่ดังกล่าวต่ำกว่า 20 กิโลเมตรต่อชั่วโมง (ที่มา : <http://www.nfe.go.th/90/hadyai/background.htm>) และยังเผชิญกับปัญหาที่จอดรถบนถนนขาดแคลน ซึ่งนับวันจะเป็นปัญหาใหญ่สำหรับผู้สัญจรที่มีความจำเป็นต้องใช้ที่จอดรถบนถนนเพื่อเข้ามาทำธุระในย่านธุรกิจการค้าของนครหาดใหญ่ ที่จอดรถในย่านธุรกิจการค้าสภาพปัจจุบันไม่เพียงพอกับความต้องการที่จะจอดรถของผู้ที่สัญจร โดยเฉพาะวันหยุดราชการผู้ที่ต้องการใช้ที่จอดรถส่วนใหญ่ต้องตระเวนรอบเพื่อหาที่จอดรถและใช้เวลาเฉลี่ยมากกว่า 10 นาที (ข้อมูลการสำรวจเบื้องต้น) นอกจากนี้เหตุการณ์ที่พบเห็นได้บ่อยครั้งจากลักษณะการจอดรถฝ่าฝืนข้อบังคับ อาทิเช่น การจอดรถซ้อนคัน การจอดรถในพื้นที่ห้ามจอด (ขาว-แดง วันคี่และวันคู่) และการจอดรถในพื้นที่ผิดประเภทยานพาหนะ เป็นต้น

เนื่องจากปัญหาที่จอดรถบนถนนขาดแคลนมีผลกระทบจากหลายปัจจัย ดังนั้นการแก้ไขบรรเทาความรุนแรงของปัญหาที่จอดรถให้ลดลง จึงจำเป็นต้องประยุกต์ใช้แผนยุทธศาสตร์ร่วมกับแนวทางด้านวิศวกรรมเพื่อขจัดปัญหาและเป็นการพัฒนาใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด (พื้นที่จอดรถ) ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ภาพประกอบ 1.1 การจราจรไม่เป็นระเบียบในพื้นที่ชาว-เหล็ก

ภาพประกอบ 1.2 การจอดรถซ้อนคันบนถนนนิพัทธ์อุทิศ 2

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อหาแนวทางและการพัฒนายุทธศาสตร์การจราจรบนถนนอย่างต่อเนื่องทั้งในระยะสั้น ระยะปานกลางและระยะยาว
- 1.2.2 เพื่อศึกษาลักษณะของอุปทานการจราจรและปริมาณที่มีในพื้นที่ศึกษาสภาพปัจจุบัน
- 1.2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาส่งผลต่อการขาดแคลนที่จอดรถ
- 1.2.4 เพื่อพยากรณ์ปริมาณอุปสงค์การจราจรของพื้นที่ศึกษาในปัจจุบันและอนาคต

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.3.1 ทราบแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์การจราจรที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้นและแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสำหรับบรรเทาปัญหาที่จอดรถบนถนนในปัจจุบันและอนาคต
- 1.3.2 ทราบถึงปัจจัยหลักสำคัญที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการขาดแคลนที่จอดรถบนถนน และระดับความสำคัญของปัจจัยที่สาเหตุของปัญหา
- 1.3.3 ทำให้ทราบปริมาณอุปสงค์การจราจรบนถนนในพื้นที่ศึกษาสภาพปัจจุบัน และปริมาณอุปสงค์การจราจรในอนาคตที่ได้จากการพยากรณ์ด้วยแบบจำลองทางคณิตศาสตร์
- 1.3.4 เป็นแนวทางการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด (พื้นที่จอดรถบนถนน) ให้เกิดประโยชน์สูงขึ้นและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างเท่าเทียมกัน

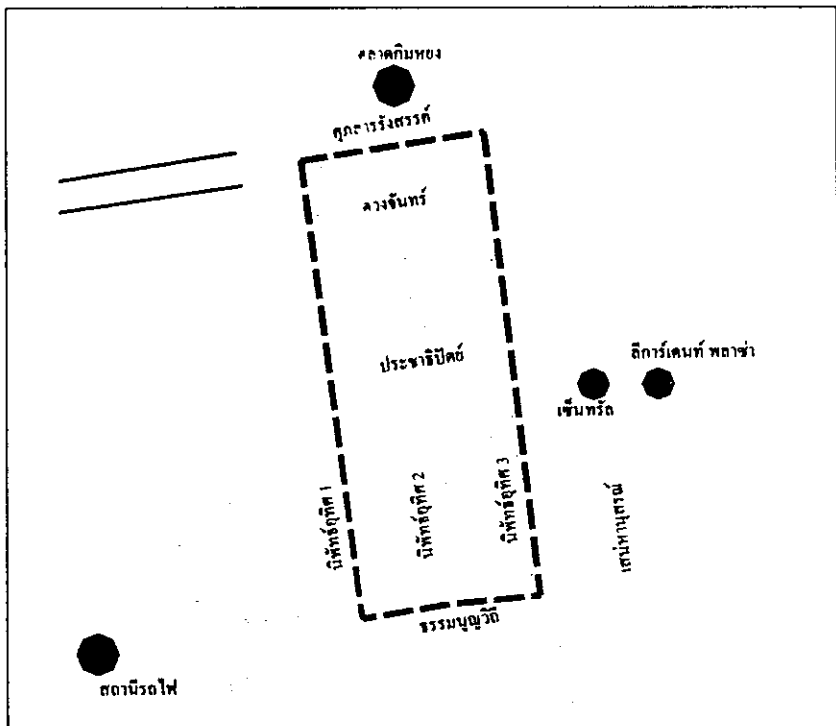
1.3.5 แนวทางการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่จอดรถในพื้นที่ศึกษาและพื้นที่สำคัญของนครหาดใหญ่ ด้านการบังคับใช้กฎหมาย อุปทานบนถนนสายต่างๆ และอัตราค่าธรรมเนียมสำหรับการจอดรถ เป็นต้น

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 พื้นที่ศึกษา

ย่านธุรกิจการค้าของนครหาดใหญ่ซึ่งได้เลือกเป็นพื้นที่ศึกษาประกอบด้วย ถนนนิพัทธ์อุทิศ 1 นิพัทธ์อุทิศ 2 และนิพัทธ์อุทิศ 3 โดยบริเวณนี้เป็นใจกลางเมืองของนครหาดใหญ่และในบริเวณนี้มีกิจกรรมด้านการค้าการขายเป็นหลัก กิจกรรมด้านการท่องเที่ยว สถาบันการเงินและธนาคาร โรงแรม แหล่งจำหน่ายสินค้าและร้านอาหาร ลักษณะโดยทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

- ช่วงถนนธรรมนูญวิถีถึงถนนประชาธิปไตย
- ช่วงถนนประชาธิปไตยถึงถนนศุภสารรังสรรค์
- ขนาดพื้นที่ศึกษา 59,594 ตารางเมตร หรือ 0.059 ตารางกิโลเมตร
- ลักษณะกิจกรรมด้านพาณิชยกรรมในพื้นที่ศึกษา คือ 1) ร้านค้า/บริษัท 2) พักอาศัยอย่างเดียว 3) ห้างสรรพสินค้า 4) โรงแรม และ 5) ธนาคาร(ข้อมูลการสำรวจเบื้องต้น)

ภาพประกอบ 1.3 ผังและขอบเขตของย่านธุรกิจการค้า (พื้นที่ศึกษา)

1.4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ศึกษา

วิธีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับที่จอดรถบนถนนแบ่งออกได้สองส่วนด้วยกัน คือ ข้อมูลด้านอุปทานและข้อมูลด้านอุปสงค์ ด้านข้อมูลอุปทานเน้นการเก็บข้อมูลด้านกายภาพของถนนและสภาพแวดล้อมของพื้นที่ศึกษาด้านกิจกรรมในพื้นที่และการใช้ประโยชน์จากที่ดินดังต่อไปนี้

- จำนวนช่องที่จอดรถและขนาดของช่องที่จอดรถยนต์และจักรยานยนต์
- ข้อบังคับด้านกฎหมายในการจอดรถ เช่น ห้ามจอดวินาที และห้ามจอดวินาที
- ลักษณะพื้นที่ในการจอดรถ เช่น จอดรถชั่วคราว
- ขนาดพื้นที่ของพื้นที่ศึกษา
- ลักษณะการใช้ประโยชน์จากที่ดิน

ข้อมูลด้านอุปสงค์แยกเก็บสองส่วนหลักด้วยกันคือ การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตและการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจอดรถ โดยเลือกเก็บข้อมูลเป็น 2 ช่วงเวลา ช่วงละ 2 ชั่วโมง (ช่วงเช้า 9.00-11.00 น. และช่วงบ่าย 13.00-15.00 น.) และวันที่จะทำการเก็บข้อมูลคือ วันทำงานของราชการประกอบด้วยวันจันทร์และวันศุกร์ วันหยุดราชการหรือวันเสาร์และอาทิตย์ วิธีการสังเกตเพื่อเก็บข้อมูลประกอบไปด้วย

- การจอดรถในพื้นที่สำหรับจอดรถ
- การจอดรถซ้อนคัน
- การจอดรถชั่วคราวในพื้นที่ขาว-เหลือง
- การจอดรถเพื่อขนถ่ายสินค้า
- การนับรอบในการตระเวนหาที่จอดรถ
- การจอดรถฝ่าฝืนข้อบังคับด้านกฎหมาย
- การสัมภาษณ์เจ้าของกิจการในพื้นที่ศึกษา
- การสัมภาษณ์ผู้ใช้ที่จอดรถบนถนนในพื้นที่ศึกษา
- การจอดรถบนทางเท้าในพื้นที่ศึกษา

ข้อมูลที่ทำกรเก็บสำรวจและรวบรวมนั้น ถือได้ว่ามีความซับซ้อนสูงมาก เนื่องจากต้องการทราบอุปสงค์ที่แท้จริงในสถานการณ์ปัจจุบัน และเพื่อนำข้อมูลปัจจุบันที่มีอยู่ไปสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์สำหรับใช้ในการพยากรณ์ปริมาณอุปสงค์ในอนาคต โดยคำนึงถึงปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการจอดรถบนถนนซึ่งปัจจัยเหล่านี้ต้องกำหนดตัวแปรอิสระ (อุปทาน) เพื่อไปหาตัวแปรตาม (อุปสงค์)

1.4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมเพื่อในการวิเคราะห์ข้อมูลเลือกใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรม SPSS for Windows เนื่องจากตัวอย่างที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดมีจำนวนมากและมีความซับซ้อนจึงจำเป็นต้องใช้โปรแกรมดังกล่าว ทั้งนี้โปรแกรมสามารถนำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์เพื่อใช้การพยากรณ์ปริมาณอุปสงค์ได้อีกด้วย จากผลลัพธ์และความสามารถในการประมวลผลของ โปรแกรมตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษามากที่สุด